Hanhipiika

Eli muinoin vanha leski-kuninkaanna, jonka puoliso jo vuosikausia oli ollut kuollehena, ja jolla oli tytär ihana. Tämä, kun hän oli täysi-kasvuiseksi ehtinyt, kihlattiin kovin kau'as eräälle kuninkaan-pojalle. Kun sitten läheni häitten aika ja tytön nyt tuli lähteä tuonne vierahasen valtakuntaan, vanha kuninkaanna hänen myötänsä sääli kovin paljon kalliita kaluja ja koristeita, kultaa ja hopeaa, pikareita ja kallis-arvoisia astioita, yleensä kaikki, mitä kuninkaallisiin myötäjäisihin vain kuului, sillä hellimmän hellästi hän tytärtänsä rakasti. Myöskin antoi hän hänelle kumppaniksi kamarineitsyen, joka morsiamen saattaisi yljän haltuhun, ja matkaa varten he kumpikin saivat hevosensa. Mutta kuninkaan-tyttären hevosen nimi oli 'Liinaharja', ja tuo puhua osasi. Silloin ihan ennen hyvästijätön-hetkeä vanha äiti meni makuukammioonsa, otti pienen veitsen ja leikkasi sillä sormeensa että tuli vertä; sitten hän kolme veri-pisaraa tipautti valkoiseen pikku riepuun, antoi sen tyttärellensä ja sanoi: "rakas lapseni, tallenna tämä hyvin, sinä sitä matkalla kyllä tulet tarvitsemaan."

Surullisina sitten molemmat toisilleen sanoivat jää-hyväisensä, ja prinsessa poveensa pisti tuon riepusen, nousi hevosen selkään sekä läksi ylkänsä luoksi ratsastamaan. Heidän kappaleen aikaa kuljettuansa, kuninkaan-tytärtä kovasti rupesi janottamaan ja hän kamari neitsyellensä sanoi: "astu alas hevosen selästä ja nouda minulle purosta vettä sillä pikarillani, joka sitä varten on mukahas säälitty; minä aivan halusta joisin vähäsen." - "Jos teitä janottaa," vastasi kamari-neitsyt, "niin menkää itse tuonne rantahan juomaan; eipä ole mieleisiäni tuommoiset piian-työt." Kovin janoissansa kun oli, kuninkaan-tytär hevosen selästä astui, kumartui vettä kohden ja joi purosta eikä nyt saanutkaan juoda kulta-pikarista. Hän siinä huokasi: "voi minua raukkaa!" ja silloin vastasi nuot kolme veri-pisaraa: "jos sinun äitisi tämän tietäisi, hänen sydämmensä varmaankin pakahtuisi." Mutta olipa tuo kuninkaallinen morsian nöyrä-mielinen, hän ei sanonut mitään, vaan nousi taas hevosensa selkään. Näin sitten ratsastivat eteen-päin muutamia peninkulmia, mutta päivä oli heltehinen sekä auringon-paiste paahtava, ja piankin prinsessaa taas rupesi janottamaan. Kun tuosta nyt erään joen rannalle tulivat, hän siis vielä kerran lausui kamari-neitsyellensä: "astu sinä ratsun selästä sekä tuo kulta-pikarillani vähän vettä minun juodakseni," sillä jo aikoja sitten oli hän kaikki pahat sanat unhoittanut. Mutta entistä ylpeämmin vastasi kamari-neitsyt: "jos juoda tahdotte, niin itse myös hankkikaa vettä teillenne; minun ei tarvitse ruveta teidän piiaksenne." Silloin kuninkaan-tytär janoissansa astui maahan ratsahilta, kyykistyi virtaavan veden puolehen sekä sanoi itkein: "voi minua raukkaa!" ja vastasipa veri-pisarat taas: "jos sinun äitis tämän tietäisi, hänen sydämmensä varmaankin pakahtuisi." Ja hänen siinä kovin kyykysillään juodessansa, putosi povesta se vaate-tilka, jossa oli nuot kolme pisaraa, ja virta sen vei mennessänsä, eikä tyttö suuressa tuskassansa tuota ensinkään huomannut. Mutta kamari-neitsyt tämän kyllä näki ja tuli kovin iloiseksi, koska hän nyt muka saisi valtoihinsa morsiamen: sillä hukattuansa veri-pisarat prinsessa oli aivan heikoksi ja voimattomaksi käynyt. Kun hän nyt aikoi taas nousta Liinaharja-nimisen hevosensa selkään, tiuskasi kamari-neitsyt: "'Liinaharja' on 'minua' varten, 'sinulle' on työ-hevoseni aivan omansa," ja täytyi, kuin täytyikin, hänen tähän suostua. Sitten kamari-neitsyt myöskin käski kuninkaan-tyttären riisua kuninkaallisen pukunsa sekä pukea ylleen hänen halvat vaattehensa, ja täytyipä viimein prinsessa paran vannoa taivaan kautta, ett'ei hän, heidän tultuansa perille, kellekkään tästä hiiskahtaisi edes ainoata sanaakaan; ja jollei hän tämmöistä valaa vannoisi, hän muka ihan kohta tulisi tapettavaksi. Mutta Liinaharja huomasi ja pani hyvin mieleensä tämän kaiken.

Kamari-neitsyt nyt nousi Liinaharjan ja oikea morsian tuon huonon hevosen selkähän, ja näin he yhä eteen-päin kulkivat, kunnes viimein ennättivät tuonne kuninkaalliseen linnahan. Siellä heidän tulonsa suurta iloa synnytti, ja kuninkaan poika juoksi heitä vastaan sekä nosti hevosen selästä kamari-neitsyen, luullen häntä morsiameksensa; hänet sisälle saatettiin huoneihin, mutta oikean kuninkaan-tyttären täytyi jäädä portahien eteen. Silloin vanha kuningas akkunasta katsahti sekä näki tytön seisovan pihalla, ja huomattuaan, miten tuo oli hento, hempeä ja suloisen ihana, hän suoraa päätä meni kuninkaalliseen kamariin sekä kysyi morsiamelta: "kuka se lienee, joka tänne on tullut sinun seurassas ja nyt seisoo tuolla pihalla?" -

"Hänen minä olen matkalla ottanut seuralaisekseni; määrätkää tytölle jotakin työtä, ett'ei hän siinä seisoisi laiskottelemassa." Mutta eipä vaari-kuningas tietänyt, mihin työhön tuo kelpaisi, ja sanoi sentähden: "onhan palvelioitteni joukossa poika rääsy, joka käy hanhiani kaitsemassa, hänen apulaiseksensa tyttö ruvetkohon." Poika oli 'Kaarlo' nimeltään, ja häntä nyt oikean morsiamen täytyi auttaa hanhien kaitsemisessa.
Mutta kohta väärä morsian sanoi nuorelle kuninkaalle: "puolisoni, rakkahimpani! minä sinua rukoilen, että erään asian minun mielikseni toimittaisit." - "Aivan halustakin," tämä vastasi. "Noh käske sitten, että nylkyri kaulan katkaisisi siltä hevoselta, jonka selässä tänne ratsastin, sillä se on matkalla minua suututtanut." Mutta oikeastaan hän pelkäsi hevosen ilmoittavan, mitenkä hän oli kuninkaan-tytärtä kohdellut. Olihan nyt siis niiksi käynyt, että uskollinen Liinaharja kuoleman omaksi joutuisi. Tämä myöskin oikean kuninkaan-tyttären kuultaviin tuli, ja hän salaa lupasi nylkyrille maksaa raha-summan, jos tuo hänelle pienen hyvän työn tekisi. Kaupungissa oli pitkä, pimeä portti-vaja, jonka kautta hanhien oli illoin aamuin meneminen, ja sen lakehen tyttö nyt pyysi että Liinaharjan pää naulattaisiin, jotta hän tuosta kulkeissaan sen saisi nähdä joka päivä. Nylkyri myöskin lupasi noudattaa tytön mieltä, hakkasi hevoselta pään ja naulasi sen tuon pimeän läpi-käytävän lakeen.
Seuraavana aamuna varahin, kun tyttö ja Kaarlo portti-vajan kautta ajoivat hanhet ulos laitumelle, sanoi ensinmainittu pään kohdalle tultuansa:

"voi tuossa täytyy rippua Liinaharjasen!"

ja pää siihen vastasi:

"voi tuossa täytyy kulkea kuningattaren!
vaan jos sen tietäisi äitisi,
sydän hältä varmaan sortuisi."

Mitään puhumata tyttö sitten eteen-päin astui ulos kaupungista, ja he ajoivat hanhet laitumelle. Ja kun niitylle olivat ennättäneet, hän maahan istui ja rupesi kehittämään hiuksiansa, jotka kullan kiiltävinä nyt pääsivät hänen hartioillensa valumaan, ja Kaarlo tätä nähdessänsä ihastui sekä tahtoi hänen päästään nytkäistä pari hius-karvaa. Silloin sanoi tyttö:

"tuuli nopsa, heiluta
Kaarlon hattua!
hiukseni mä suoritan,
jolloin häntä juoksutan
sitä noutamaan."

Ja tulipa silloin niin kova tuulis-pää, että se Kaarlolta vei hatun menemään pitkiä matkoja, ja hänen nyt oli perästä juokseminen. Kun hän sitten tytön luo palasi, tämän jo oli hiukset suoritettuna, eikä hän ainoatakaan karvaa saanut. Kaarlo tästä suuttui eikä enään sanaakaan tytölle puhunut; ja näin he siinä hanhia kaitsivat, kunnes tuli ilta, jolloinka kotia palasivat.
Seuraavana aamuna, kun he tuota pimeää läpi-käytävää taas kulkivat, lausui tyttö:

"voi tuossa täytyy rippua Liinaharjasen!"

ja Liinaharja vastasi:

"voi tuossa täytyy kulkea kuningattaren!
vaan jos sen tietäisi äitisi,
sydän hältä varmaan sortuisi."

Ja niitylle tultuansa hän taas ruohikkoon istahti sekä rupesi hiuksiansa kampaamaan, ja Kaarlo häntä kohden juoksi aikoen puoleensa korjata jonkunkin hius-karvan, mutta nytpä neitonen pikaan lausui:

"tuuli nopsa, heiluta
Kaarlon hattua!
hiukseni mä suoritan,
jolloin häntä juoksutan
sitä noutamaan."

Silloin nousi tuuli ja puhalsi hatun pois pojan päästä niin kau'as, että hänen kyllä kesti juosta sitä saavuttaaksensa. Ja kun hän kumppaninsa luoksi taas palasi, tämä jo aikaa sitten oli hiuksensa suorittanut, eikä poika parka saanut yhtäkään hius-karvaa: ja he siinä hanhen-kaitsinnassa hääräsivät, kunnes ehti ilta.
Mutta illalla, kotia tultuansa, meni Kaarlo vanhan kuninkaan puheelle ja sanoi: "minua ei enään haluta käydä tuon tytön kanssa hanhia kaitsemassa." - "Miksi ei?" kysyi vanha kuningas. "No niin, hän minua kaiken päivää suututtaa." Silloin vaari-kuningas käski pojan kertoa, mitenkä tyttö muka menetteli. Tähän vastasi Kaarlo: "aamulla kun me hanhi-karjoinemme tuosta pimeästä portista kuljemme, siinä portti-vajan laesta killuu hevosen pää ja sille sanoo tyttö:

"voi tuossa täytyy rippua Liinaharjasen!"

ja pää tähän vastaa:

"voi tuossa täytyy kulkea kuningattaren!
vaan jos sen tietäisi äitisi,
sydän hältä varmaan sortuisi."

Ja sitten Kaarlo vielä kertoi, mitenkä tuolla niityllä oli käynyt, ja kuinka hänen siellä oli täytynyt juoksennella tuulen ajamaa hattuansa tavoittelemassa. Vanha kuningas nyt käski Kaarlon taas seuraavana päivänä lähteä paimeneen ja meni itse, aamun koittaessa, tuon pimeän portin taakse istumaan sekä kuuli siinä, mitä juttua tyttö ja Liinaharjan pää keskenänsä pitivät; sitten hän myöskin meni heidän perässänsä laitumelle ja pistäysi niityllä piilohon pensaistoon. Sieltä, hän nyt näki omin silmin, mitenkä poika ja tyttö hanhi-karjan ajoi syömään sekä miten sitten tyttö hetkisen kuluttua mättähälle istuutui ja rupesi kehittämään kullan-kiiltäviä hiuksiansa. Kohta tuo myöskin taas sanoi:

"tuuli nopsa, heiluta
Kaarlon hattua!
hiukseni mä suoritan,
jolloin häntä juoksutan
sitä noutamaan."

Silloin tuli tuulis-pää ja sieppasi Kaarlolta hatun, jota pojan nyt täytyi pitkät matkat juosta hakemassa, mutta tyttö sillä välin äänetönnä suortuviansa kampasi ja palmikoisi; ja tämän kaiken otti varteen vanha kuningas. Sitten hän kenenkään huomaamata pujahti sieltä pois, ja kun illalla hanhen-paimenet olivat kotia palanneet, hän tytön kutsutti luoksensa sekä kysyi miksikä tämä oli nuot kaikki temput tehnyt. "Sitä en tohdi teille sanoa enkä uskalla kellekkään ihmiselle huoliani valittaa, sillä taivahan kautta olen vannonut ollakseni noista hiiskahtamata koska muutoin olisin henkeni menettänyt." Sekä käskemällä että kehoittamalla vanha kuningas kyllä parastansa pani mutta eipä hän tytöstä saanut lähtemään sen enempää. Silloin sanoi hän: "kosk'et mitään tahdo minulle ilmoittaa, niin usko takalle huoles," sekä läksi tiehensä. Nytpä tyttö takan uunihin hiipi, rupesi itkemään ja valittamaan sekä lausui: "täällä minä koko mailman hylkäämänä istua kökötän ja olempa kuitenkin kuninkaan-tytär; kavala kamari-neitsyt on väki-vallalla minua pakoittanut riisumaan kuninkaalliset vaattehet yltäni, on ylkäni luona anastanut minun sijani ja itse minun täytyy hanhen-kaitsiana halpaa tointa toimittaa. Jos tämän tietäisi äitini, hänen sydämmensä varmaankin pakahtuisi." Mutta vaari-kuningas kuuleskellen ylhäällä piili uunin-torven suussa ja kuuli selvästi, mitä tuo parka puhui. Hän nyt huonehesen riensi, käski tytön tulla ulos uunista sekä puetti hänet kuninkaalliseen pukuhun, ja neitosen ihanuus hänestä oikein ihmeeksi kävi. Vanha kuningas sitten tykönsä huusi poikansa ja ilmoitti hänelle, että hän väärän morsiamen oli saanut; tuo muka vain oli kamari-neitsyt, mutta täällähän seisoi oikea morsian, tämä entinen hanhi-piika. Nuori kuningas aivan ihastuksihin joutui huomatessaan hänen ihanuuttansa ja hänen siveyttään, ja pidettiimpä komeat pidot, joihin oli käsketty vieraita oikein kosolta. Pöydän päässä istui ylkä ja hänen vieressään toisella puolella prinsessa, toisella kamari-neitsyt, mutta tämä ikään-kuin sokaistuna oli eikä ollenkaan tuntenut tuota kiiltäviin koristuksihin puettua kuninkaan-tytärtä. Kun sitten oli syöty sekä juotu ja kaikki oikein olivat hyvällä tuulella, asetti vanha kuningas kamari-neitsyen arvattavaksi, mitä ansaitsisi semmoinen, joka häijysti oli herransa pettänyt, jutteli sitten koko tässä kerrotun tapauksen sekä kysyi lopuksi: "minkä tuomion nyt arvelet tuon ilkiön ansainnehen?" Väärä morsian siihen vastasi: "eipä tuommoinen hylky ansaitse parempaa, kuin että hänet ilki alastomaksi riisutaan ja pistetään tynnyrihin, jonka on sisä-puolelta laidat hakattu teräviä nauloja täyteen, ja että sitten tuon tynnyrin etehen valjastetaan kaksi valkoista hevosta sitä pitkin katuja vetämään, kunnes häijykäs heittää henkensä." - "Itsehän sinä tuo olet," sanoi vaari-kuningas, "oletpa nyt oman tuomios julistanut, ja noin myöskin tulee sinun käymään." Ja kun tämä tuomio oli toimeen pantu, nuori kuningas oikean morsiamensa otti puolisoksehen, ja onnellisina sitten molemmat rauhassa hallitsivat valtakuntaansa.

* * *